

4. Марушко Н. С. Курс лекцій навчальної дисципліни «Контроль фінансових потоків» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Інституту управління, психології та безпеки та Центру післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 146 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/6364>

5. Мельник С. І., Вінічук М. В., Горбан І. М. Фінансовий моніторинг : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 212 с. С. 57–58 URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/7955>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-42>

СУБПІДРЯДНИКИ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Крамаренко Ігор Валерійович

*аспірант кафедри галузевого права та загально правових дисциплін
Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна*

У сфері сучасного розвитку будівельна галузь є однією з ключових. Однак зростаюче занепокоєння щодо злочинної діяльності в цій галузі кидає тінь сумнівів на її цілісність. Ключовим висновком нещодавніх досліджень є те, що складна природа галузі робить її особливо вразливою до злочинної поведінки. Складність, властива будівельній галузі, та залежність від широкого субпідряду створюють сприятливе середовище для злочинної діяльності. Часто зловмисники вважають, що унікальні структури галузі роблять її привабливим майданчиком, для різних форм злочинності на всіх етапах: від земельних питань, тендерної документації, вибору підрядників до прийняття робіт і оплати. Серед ключових факторів – конфлікт інтересів та надмірна концентрації повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин; непрозоре планування процесів будівництва, ремонту; фіктивні субпідряди, завищені кошториси та ігнорування норм якості [4, с. 3].

Обставини фінансових труднощів, часто спричинені економічними кризами або непередбаченими невдачами в проектах, можуть посилити схильність до шахрайської поведінки серед учасників галузі. У таких невідкладних сценаріях фізичні та юридичні особи можуть вдаватися до шахрайської діяльності для зменшення фінансових втрат, що ще більше посилює негативні фінансові наслідки. У цьому світлі наймання субпідрядників сумнівної репутації можна тлумачити як таке, що виникає з необхідності пом'якшити фінансові труднощі.

Відповідно до законодавства України, організація діяльності підрядників вибудовується навколо принципу обов'язковості дотримання нормативних актів технічного характеру, що визначають вимоги до об'єктів будівництва. Закон закріплює прозорість і відкритість процедури розроблення та затвердження норм, що забезпечує передбачуваність умов виконання підрядних робіт. Доступність інформації про чинні будівельні норми створює для підрядників обов'язок орієнтуватися на актуальні стандарти. Вимога відповідності норм сучасним досягненням науки і техніки формує принцип оновлюваності та адаптації практики підряду до нових технологій. Включення до будівельних норм критеріїв безпеки, енергоефективності, доступності та охорони довкілля визначає межі відповідальності підрядників при виконанні робіт. Положення про методи нормування (параметричний, розпорядчий, цільовий) задають правила організації процесів, якими мають керуватися виконавці. Функції затвердження, перевірки і реєстрації норм визначають централізований порядок контролю за діяльністю підрядників [3].

Однак укладення фіктивних договорів субпідряду з подальшим підробленням офіційних документів, з метою незаконного перерахування грошових коштів та їх розтрати, станом на сьогодні залишається одним із найбільш поширених кримінальних діянь, пов'язаних із діяльністю субпідрядників [3, с. 10]. Так, в одній із судових справ, роль ОСОБА_10 полягала у тому, що він користуючись повноваженням начальника ГУКБ ООДА, виконуючи роль співорганізатора та залучивши підконтрольних йому осіб, у порушення вимог Закону мав укласти договір підряду з ПП «Ремерцентр» на підставі заздалегідь підробленого проекту без проведення тендеру і без перевірки погодити договірну ціну до договору підряду, яка не відповідає проектно-кошторисній документації; погодити у травні 2011 року у порушення вимог Закону у якості субпідрядника ПП «Інно-Трейдінг», що не відповідало кваліфікаційним вимогам і не мало ліцензії на виконання господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури із передбаченого права виконання робіт з будівництва гідротехнічних споруд та комплексів (код 4.12.00); у травні-червні 2011 року, у порушення вимог Закону, погодити проект виробництва робіт,

підготовленого ТОВ «Мьобіус Констрашн Юкреін», що передбачає здійснення усіх робіт в один навігаційний період і не відповідає проектно-кошторисній документації, що затверджена держбудекспертизою; у порушення вимог Закону у липні 2011 року з метою маскування незаконної діяльності злочинної групи, не маючи погодженої проектної документації, погодити локальний кошторис по розрахунку договірної ціни до додаткової угоди, яким штучно завищено ціни робіт при фактичному зменшенні їх собівартості та внесено зміни щодо укладання труби напірної з поліетилену ПЕ-100, зовнішнім діаметром 2000 мм у кількості 4307 м, що не відповідає проектній документації; незважаючи на те, що згідно договору про відступлення права вимоги № 48/ВПВ від 22.11.2011, укладеного між ГУКБ ООДА та ГУРІЕ ООДА, функції замовника по договору підряду № 26 від 26.07.2010 передано ГУРІЕ ООДА № 154 від 27.12.2011, не маючи на те повноважень, у грудні 2011 року укласти додаткову угоду до договору підряду № 26 від 26.07.2010, після чого із залученням працівниками ГУКБ ООДА без здійснення технічного нагляду прийняти виконані роботи у ПП «Ремерцентр», шляхом підписання акту приймання виконаних робіт форми КБ-2в та довідки про їх вартість форми КБ-3, що містять завідомо недостовірні дані щодо вартості труби та обсягу виконаних робіт; з метою маскування злочинної діяльності відмовитися від проведення ДУ «Держгідрографія» III етапу промірних робіт щодо визначення глибин в районі будівництва системи відводу стічних вод від станції біологічної очистки «Північна» в м. Одесі на об'єкті «Глибоководний випуск», шляхом укладання додаткової угоди № 141 від 22.12.2011. Роль ОСОБА_13 полягала в підписанні договору субпідряду № ГВ-02/11 від 16.02.2011 з ПП «Ремерцентр» та договору субпідряду з ТОВ «Мьобіус Констрашн Юкреін» № 05-11 від 05.05.2011; підписанні і завіренні печаткою підприємства документів первинно-бухгалтерського обліку підприємства, які містять завідомо недостовірні данні щодо вартості та обсягів виконаних робіт; легалізації бюджетних грошових коштів, отриманих від ПП «Ремерцентр» на розрахункові рахунки підконтрольних ОСОБИ-1 підприємств та підприємств, що мають ознаки фіктивності [1].

Загалом же злочинні дії субпідрядників можуть вчинятися шляхом шахрайства, корупції та змови у сфері державних закупівель. Така практика може витягувати державні кошти та підривати цілісність державних проектів. Тут слід відзначити, що особливо схильні до вчинення тих чи інших злочинних діянь у будівельній галузі субпідрядники, які мають кримінальне минуле. Зважаючи на це, ігнорування кримінального минулого субпідрядників може призвести до серйозних наслідків. Основним ризиком є кримінальна відповідальність, яка виходить за рамки прямих незаконних дій. Компанії можуть ненав-

мисно стати співучасниками злочинної діяльності, якщо вони не проведуть ретельних перевірок субпідрядників. Цей ризик зростає, коли компанії навмисно співпрацюють з відомими злочинними утвореннями, що призводить до потенційних юридичних проблем [6]. Широке використання субпідряду, яке нині набирає обертів, посилює наслідки цих характеристик.

Практика багаторівневого субпідряду сприяє низьким показникам та недолікам якості в будівельних проектах. Субпідрядників часто використовують для створення швидких та ефективних рішень, що може вплинути на загальний успіх проекту. Тим не менш, використання субпідрядників, як мають злочинне минуле може негативно вплинути на терміни проекту, призводячи до затримок та збоїв. Ключовою рушійною силою таких затримок та збоїв є проблеми з агентствами, характерні для цієї галузі [6].

Насамкінець, зауважимо, що питання суб'єктів кримінальних правопорушень у будівельній галузі, у тому числі й субпідрядників, потребує подальших наукових досліджень.

Література:

1. Вирок Приморського районного суду м. Одеси у справі № 522/10665/19 від 29.12.2023 року. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/116046730/>
2. Квасницька О., Білошкурський М. М. Ризики корупції в будівельних проектах, замовлених органами безпеки та воєноваженими органами: стратегії виявлення та пом'якшення. *Соціальний розвиток: економічні та правові питання*. 2025. № 9. URL: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.20>
3. Про будівельні норми: Закону України від 05.11.2009 року №1704-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text>
4. Розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва: метод. рек. / А. П. Запотоцький, А. А. Вознюк, С. В. Кучменко. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 78 с.
5. Lohne J, Drevland F. Crime in the Architecture, Engineering and Construction (AEC) Industry – The Role of Subcontractors. *Buildings*. 2024. №14(11). P. 33-52. <https://doi.org/10.3390/buildings14113352>
6. Ojiako U. Misrepresentations and Criminal Liability in Project Reporting: A Case Study of the Failed Virgil C. Summer Project. *J. Leg. Aff. Disput. Resolut. Eng. Constr.* 2023. № 15. URL: <https://strathprints.strath.ac.uk/88017/1/Ojiako-JLADREC-2023-Misrepresentations-and-criminal-liability-in-project-reporting.pdf>